

Europeisk medborgarpanel om matsvinn

Slutliga rekommendationer

Sammanfattning av rekommendationer och omröstningsresultat

Nr	Titel	FÖR	EMOT	NEDLAG DA RÖSTER	TOTAL T
1	Ju närmare gården desto nöjdare konsument: mindre svinn, mer hållbarhet	120	15	5	140
2	Närproducerat: offentligt och privat stöd till lokalt jordbruk för minskat matsvinn	119	9	12	140
3	Dela, kasta intel!	93	31	16	140
4	Utbyte av uppgifter och bästa praxis i EU	97	27	16	140
5	Insamling av uppgifter i hela livsmedelskedjan	101	28	11	140
6	Allas åsikt räknas: medborgardeltagande och europeisk livsmedelspolitik	91	37	12	140
7	Nyplockad: fördelen med säsongsbetonade livsmedel	103	26	11	140
8	EU-nätverk för utbyte av livsmedel	84	41	14	139
9	Inköpsplanering och omfördelning	85	38	16	139
10	Ät gott på restaurang utan matsvinn	113	17	9	139
11	Mätning av matsvinn	73	48	18	139
12	Ett obligatoriskt rapporteringssystem för öppenhet med belöningar och påföljder	68	56	15	139
13	EU-omfattande lagstiftning om kassering av osålda livsmedel – en strategi för ömsesidigt lärande i EU-länderna	109	20	10	139
14	Öppenhet om matsvinn för synlighet och handling	102	22	15	139
15	Innovativa förpackningar och förpackningar endast vid behov	116	18	5	139
16	En breddad definition av matsvinn för att rädda oskördade livsmedel	110	19	10	139
17	Insatser för att få vuxna att bekämpa matsvinn	113	20	6	139
18	Undervisning om näringslära och hållbara livsmedel i grundskolan och gymnasiet	123	9	7	139
19	Spridning av och stöd till appar och plattformar för livsmedelsdelning mellan konsumenter	97	25	17	139
20	Spara mat, spara pengar: en europeisk kampanj mot matsvinn i samarbete med livsmedelshandlare fyra helger per år	98	31	10	139
21	"Stoppa matsvinnet": matsvinsveckor i skolorna	116	16	7	139
22	Konsumentupplysning för minskat matsvinn: bearbetning, förvaring och återanvändning av livsmedel före och efter produktens utgångsdatum ("sista förbrukningsdag" är den sista dag då en produkt kan konsumeras på ett säkert sätt; "bäst före" anger fram till vilken dag produktens kvalitet är som bäst)	108	26	5	139
23	Standarder för detaljhandeln om försäljning av produkter med kort utgångsdatum	109	18	12	139

Ämnesområde I – Samarbete i värdekedjan för livsmedel: från jord till bord

REKOMMENDATION 1

Ju närmare gården desto nöjdare konsument: mindre svinn, mer hållbarhet

Vi rekommenderar att EU fortsätter sitt arbete med politik och initiativ för att stödja småskaliga producenters handel med detaljhandlare och stormarknader. Stora detaljhandlare/förädlare har en tydlig maktfördel i detta förhållande och styr ofta handeln till sin fördel, vilket ibland leder till matsvinn.

Följande tre aspekter bör särskilt uppmärksammas:

- 1) EU och dess medlemsländer bör uppmuntra detaljhandlare och stormarknader att alltid välja så närproducerade varor som möjligt. Dessutom bör de undersöka och ta fram incitament som motiverar detaljhandlare att följa dessa rekommendationer.
- 2) EU måste övervaka och följa upp 2019 års förbud mot annulleringar i sista minuten och vara redo att ingripa om det inte respekteras.
- 3) EU måste fortsätta sitt arbete kring fula/missformade livsmedel och ytterligare undersöka det matsvinn som uppstår när sådana produkter förkastas.

Motivering

Att stödja småskaliga producenter och deras försäljning i närområdet kan minska matsvinnet betydligt på flera sätt, både i värdekedjan och i hushållen:

- Långa transporter av livsmedel och stormarknadernas försök att hålla nere kostnaderna genom att öka volymerna riskerar att leda till matsvinn.
- Lokala producenter kan ha lättare att anpassa sig och reagera snabbare på förändringar i efterfrågan, vilket kan minska svinn.
- Livsmedel från lokala producenter har ofta högre kvalitet och längre hållbarhet, vilket kan leda till mindre svinn på hushållsnivå.
- Det går att undvika den nuvarande kasseringen av livsmedel som anses ha fel form.
- Matsvinn till följd av annulleringar i sista minuten kan undvikas genom mer heltäckande bestämmelser och regelverk som stöder små producenter.

Ytterligare anmärkningar

Positiv inverkan på livsmedelstryggheten och hälsan.

Betoning på vikten av att kombinera denna rekommendation med andra initiativ som rör konsumenternas beteende, allmänhetens medvetenhet och utbildning för att öka samarbetet mellan berörda parter och förbättra den allmänna förståelsen för matsvinn och hur det hänger ihop med lokal livsmedelsproduktion.

Utmaningar:

- Kompromiss med EU:s princip om frihandel och fria marknader som kan leda till att stora företag/detaljhandlare och lobbyistgrupper motsätter sig rekommendationen.
- Det är viktigt att fundera över och diskutera vad "lokalt" innebär och vad som ska räknas som en "kort leveranskedja" i det fortsatta arbetet med denna rekommendation, eftersom det saknas gemensamma definitioner av dessa begrepp på EU-nivå.
- Fokus på korta livsmedelskedjor kan leda till ett begränsat utbud av livsmedel, vilket kan vara problematiskt om produkterna är säsongbetonade och konsumenternas efterfrågan överstiger utbudet.

REKOMMENDATION 2

Närproducerat: offentligt och privat stöd till lokalt jordbruk för minskat matsvinn

Vi rekommenderar lokala och regionala myndigheter att stödja lokala jordbrukare med praktiska lösningar och initiativ som syftar till att minska matsvinnet. Målet är att uppmuntra de berörda parterna att samarbeta närmare för att driva dessa initiativ och därigenom skapa ett hållbart livsmedelssystem som är gynnsamt för både jordbrukare och konsumenter.

Flera initiativ som kan genomföras av lokala myndigheter föreslås:

- 1) Skattelättnader och subventioner för småskaliga jordbrukare.
- 2) Hjälptill lokala jordbrukare att hitta nya marknader där de kan skyddas från orättvisa maktrelationer med detaljhandlare, t.ex. genom att tillåta försäljning på offentliga platser.
- 3) Främjande av inkluderande processer och initiativ mot matsvinn för aktörer i värdekedjan, t.ex. användning av "matsvinnsappar" i städer.
- 4) Stöd till organisationer och andra som hjälper lokala jordbrukare med frågor som rör matsvinn, t.ex. matbanker.

Motivering

Att stödja småskaliga producenter och deras försäljning i närområdet kan minska matsvinnet betydligt på flera sätt, både i värdekedjan och i hushållen:

- Långa transporter av livsmedel och stormarknadernas försök att hålla nere kostnaderna genom att öka volymerna riskerar att leda till matsvinn.
- Lokala producenter kan ha lättare att anpassa sig och reagera snabbare på förändringar i efterfrågan, vilket kan minska svinnet.
- Livsmedel från lokala producenter har ofta högre kvalitet och längre hållbarhet, vilket betyder att en förkortning av värdekedjan skulle minska svinnet både vid transporter och på hushållsnivå.

Ytterligare anmärkningar

- Betoning på vikten av att kombinera denna rekommendation med andra initiativ som rör konsumenternas beteende, allmänhetens medvetenhet och utbildning för att öka samarbetet mellan berörda parter och förbättra den allmänna förståelsen för matsvinn och hur det hänger ihop med lokal livsmedelsproduktion.

Huvudsakliga utmaningar

- Rekommendationens betydande omfattning och komplexitet. Det kommer att ta tid att analysera och genomföra många av de föreslagna initiativen, och det kräver robusta övervakningssystem.
- Kompromiss med EU:s princip om frihandel och fria marknader som kan göra att vissa aktörer är ovilliga att godta detta initiativ.

REKOMMENDATION 3

Dela, kasta inte!

Vi rekommenderar att matbanker och andra aktörer som omfördelar livsmedel får grundläggande ekonomiskt stöd från staten. Det bör göras genom ett EU-omfattande strukturellt system och inte ett system som främst är beroende av privata donationer. (Arbetet bör dock inte finansieras till 100 %, eftersom det kan leda till att denna verksamhet börjar bedrivas kommersiellt.) Vi rekommenderar också en plattform som kopplar samman de olika befintliga apparna som för samman detaljhandlare och matbanker. Plattformen bör vara användarvänlig och effektiv och drivas centralt. Vi rekommenderar också att den mat som detaljhandlare omfördelar (dvs. donerar eller säljer billigt) till matbanker tillhandahålls i god tid och i gott skick, helst 3–5 dagar innan den blir dålig (i stället för den nuvarande riktlinjen om 48 timmar). Som incitament skulle detaljhandlare kunna erbjudas ett skatteavdrag, som skulle minska ju närmare man kommer produkternas utgångsdatum. De skulle vara tvungna att donera en viss minimimängd livsmedel för att ha rätt till avdraget.

Motivering

Eftersom matsvinn inte helt kan undvikas i det nuvarande systemet bör vi åtminstone arbeta för att rädda de livsmedel som slängs bort. För detta bör vi använda alla redan tillgängliga verktyg (matbanker, appar, relevanta organisationer, initiativ osv.).

Ytterligare anmärkningar

En utmaning är hur man kan öka matbankernas kapacitet utan att göra dem till kommersiella verksamheter (eftersom vi hellre vill hantera matsvinn uppströms).

REKOMMENDATION 4

Utbyte av uppgifter och bästa praxis i EU

Vi rekommenderar att de nationella regeringarna delar med sig av sina uppgifter och sin bästa praxis för åtgärder i livsmedelskedjans samtliga steg – från producenter till konsumenter – till EU-kommissionens plattform om matsvinn ("EU-plattformen om livsmedelsförluster och livsmedelsslöseri"). Denna information kommer sedan att hanteras och analyseras av en särskild kommitté bestående av forskare från EU som arbetar för att främja god praxis och göra den lättillgänglig. Uppgifterna om god praxis bör delas upp efter produktions- och konsumtionstyp. Dessutom vill vi främja ett nätverk av städer/regioner som får tillgång till uppgifterna och använder den praxis som fungerar bäst för dem, baserat på liknande konsumtions- och produktionsmönster. Nätverket skulle inrättas så att dessa städer/regioner kan lära av varandra baserat på dessa likheter. Konceptet med "vänorter" skulle kunna användas för detta: städer med liknande matsvinnproblem skulle kunna samarbeta för att lösa problemen.

Motivering

Bästa praxis skulle kunna spridas mer effektivt och konsekvent. EU-plattformen om livsmedelsförluster och livsmedelsslöseri, Eurocities och vänortskonceptet skulle användas. Vi vill stärka samarbetet mellan städer och regioner i hela EU.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 5

Insamling av uppgifter i hela livsmedelskedjan

Vi rekommenderar att ett EU-organ eller andra byråer eller forskningsinstitut samlar in uppgifter om hur, var, hos vem, varför och när matsvinn uppstår i livsmedelskedjan. Det kan ske genom

- 1) kartläggning av enskilda konsumenters beteende genom appar,
- 2) insamling av uppgifter ansikte mot ansikte genom Eurobarometerundersökningen,
- 3) enkäter som skickas ut till skolor och andra utbildningsorganisationer; detta skulle kunna göras före/efter en skolkampanj mot matsvinn,
- 4) användning av medborgarpanelens deltagare som en representativ grupp för forskningsändamål,
- 5) en interventionsstudie där konsumenter ombes registrera sina inköp, i stil med de belgiska/nederländska hushållspanelerna där konsumenter skannar sina inköp,
- 6) användning av vetenskapligt validerade åtgärder från universitet,
- 7) observationsstudier som specifikt studerar de faktiska svinnmängderna genom att utnyttja städers och kommuners befintliga avfallshanteringsprocesser,
- 8) insamling och jämförelse av fakturor från handel mellan stormarknader och jordbrukare,
- 9) standardisering av formulär för rapportering av svinn.

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom kunskap om var, när och varför vi slänger bort livsmedel kan möjliggöra mer riktade medvetandehöjande kampanjer och ge fördjupad kunskap om var insatser mot matsvinn kan göra mest nytta. Vi är övertygade om att man genom att samla in mer detaljerade uppgifter om exakt var i livsmedelskedjan livsmedel slängs bort, kommer att kunna lösa problemen med matsvinn mer effektivt. Den nuvarande gemensamma metoden för insamling av uppgifter om matsvinn i EU (som beskrivs i kommissionens delegerade beslut (EU) 2019/1597) är inriktad på att mäta mängden matsvinn, medan syftet med vårt förslag är att samla in mer detaljerade uppgifter om hos vem, när och var matsvinn uppstår. Dessa ytterligare projekt/initiativ för uppgiftsinsamling skulle kunna komplettera de kvantitativa uppgifter som samlas in genom EU-ländernas nya årliga rapportering. De skulle ge mer exakta uppgifter om matsvinnets "vad, hur, vem, när och var".

Ytterligare anmärkningar

Uppgifter som vi anser bör samlas in: Vi bör samla in uppgifter om matsvinnets "vad, hur, vem, när och var". **Vad/när:** Vilken typ av livsmedel slänger vi, och i vilka situationer? Exakt vad är det som folk slänger – hur många gram finns kvar på tallriken? Uppgifter om hur mycket vi köper och hur stor del av detta som vi slänger. **Hur:** Hur slösas livsmedlen bort – slängs de i soptunnan? Tillagar vi livsmedel för sent/blir de förstörda/blir de för gamla? Köper vi för mycket? Hänsyn skulle också kunna tas till kulturella skillnader. **Vem:** Vem i leveranskedjan slänger livsmedel – distributörer, konsumenter osv.? Slänger vissa konsumentgrupper mer än andra – kan det t.ex. kopplas till ålder eller land? (Anmärkning: Kommer folk att vilja lämna dessa uppgifter?)

När det gäller punkt 5: namnet på det företag vi hämtar inspiration från är Growth for Knowledge/GfK.

Vi anser att det är mycket viktigt att respektera EU-medborgarnas integritet och personuppgifter. Alla studier som görs på grundval av vår rekommendation bör respektera detta.

REKOMMENDATION 6

Allas åsikt räknas: medborgardeltagande och europeisk livsmedelspolitik

Som en fortsättning på konferensen om Europas framtid och den aktuella medborgarpanelen om matsvinn rekommenderar vi att det inrättas lokala och nationella forum för medborgardeltagande. Dessa forum skulle ha till uppgift att följa, övervaka och ge råd om nationella strategier som genomför EU-direktiv om minskat matsvinn ur medborgarnas synvinkel. Vi rekommenderar även att EU-plattformen om matsvinn ska inkludera forum för medborgardeltagande som samordnar utbyten mellan de olika forumen. Forumen bör erbjuda en plattform för informationsutbyte och ömsesidigt lärande mellan medborgare/konsumenter, berörda parter och beslutsfattare, på både nationell nivå och EU-nivå.

Motivering

Vi utfärdar denna rekommendation eftersom det är viktigt att medborgarna får göra sin röst hörd, att garantera en rättvis och öppen process och göra det möjligt för medborgare och beslutsfattare att samordna sitt arbete och lära av varandra. Medborgarna är experter på sina egna liv, och deras perspektiv måste beaktas på lokal, nationell och EU-omfattande nivå.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 7

Nyplockad: fördelen med säsongsbetonade livsmedel

Vi rekommenderar att försök görs att förändra konsumenternas vanor genom att informera dem om värdet av säsongsbetonade livsmedel. Det bör ske med hjälp av tydliga skyltar i butikerna, som gör det enkelt för konsumenter att se vilka livsmedel som är i säsong. Information om säsongsbetonade livsmedel bör också förmedlas till en bred publik genom informationskampanjer riktade till allmänheten. Att informera konsumenterna med hjälp av skyltar på hyllor och kampanjer kan ge producenter incitament att odla säsongsbetonade livsmedel. Vi rekommenderar vidare att bättre uppgifter tas fram om de effektivaste sätten att stimulera produktion av säsongsbetonade livsmedel och begränsa importen av livsmedel av låg kvalitet som inte är i säsong.

Motivering

Vi utfärdar denna rekommendation eftersom livsmedel som inte är i säsong ofta importeras och/eller är av sämre kvalitet än livsmedel som är i säsong. Tillgången till livsmedel av högre kvalitet kan påverka konsumenternas beteende, eftersom vi tenderar att sätta större värde på kvalitetslivsmedel och därmed ta bättre vara på dem.

Ytterligare anmärkningar

Ämnesområde II – Initiativ inom livsmedelssektorn

REKOMMENDATION 8

EU-nätverk för utbyte av livsmedel

Vi rekommenderar att stora distributörer kopplas samman via ett register på en EU-omfattande webbplats där det går att byta livsmedel med kort utgångsdatum eller överskottsvaror. Webbplatsen skulle förebygga matsvinn genom att möjliggöra kommunikation inom de olika nivåerna (se nedan) och med nästa nivå i leveranskedjan. Företag skulle kunna registrera sig och erbjuda eller köpa överskottslivsmedel till ett lägre pris. Det skulle finnas tre nivåer:

1. Nivå ett skulle bestå av producenter, jordbrukare och distributörer.
2. Nivå två skulle bestå av stormarknader, matbanker och "gemenskapskök" (*community kitchens*).
3. Nivå tre skulle bestå av konsumenter och hushåll.

Motivering

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 9

Inköpsplanering och omfördelning

Vi rekommenderar att det utarbetas ett regelverk för att harmonisera EU-ländernas lagstiftning om praxis för hela leveranskedjan när det gäller omfördelning av överskottslivsmedel och livsmedel med kort utgångsdatum. Hänsyn bör tas till säkerhetsbestämmelser och dataprognoser. Inköpen bör anpassas till vad som kommer att säljas. Stormarknader och leverantörer skulle kunna ges incitament i form av olika förmåner (t.ex. skattelättnader) för att sälja dessa livsmedel till ett lägre pris eller donera dem.

Motivering

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 10

Ät gott på restaurang utan matsvinn

Vi rekommenderar att EU-institutionerna tillämpar följande plan för att minska matsvinn på restauranger. När vissa kvalitetskriterier (såsom de som beskrivs nedan och vissa andra) är uppfyllda bör alla typer av restauranger ha rätt att använda en logotyp (som ser likadan ut i hela EU). Denna logotyp skulle visa att det går att ta med sig rester hem, och servitörerna skulle erbjuda gästerna lådor för matresterna. De restauranger som använder sig av logotypen skulle lägga till texten "Du kan ta med dina rester hem" på sina menyer. Om det blir rester över av redan tillagad mat bör de anställda erbjudas dessa. Om det finns rester av icke tillagade livsmedel i köket, bör matbanker eller andra välgörenhetsorganisationer erbjudas att använda dessa.

Om livsmedel har blivit oätliga bör de användas för produktion av förnybar energi. För att uppmuntra restauranger att uppfylla dessa kvalitetskriterier (eller ytterligare kvalitetskriterier) bör de få ekonomiskt stöd för att genomföra planen. En skattelättnad skulle kunna fungera som ekonomiskt incitament, och ytterligare stöd skulle kunna beviljas. Eftersom rester från kök kan vägas och mätas skulle det gå att övervaka mängden och ta hänsyn till den i samband med skattelättnaden.

Motivering

Vi rekommenderar denna åtgärd eftersom det skulle minska matsvinnet från restauranger och göra den skam som ibland förknippas med att be om rester betydligt mindre. Om restauranger fungerar som förebilder kommer även privata hushåll uppmuntras att minska sitt matsvinn.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 11

Mätning av matsvinn

Vi rekommenderar att organisationer som ansvarar för avfallshantering blir skyldiga att väga, beräkna eller mäta organiskt avfall. På kort sikt bör planen inriktas på offentliga institutioner (t.ex. skolor och sjukhus), hela stadsdelar eller distrikt, och på lång sikt bör den även omfatta privata hushåll. Företrädare för dessa institutioner/distrikt och, i ett senare skede, privata hushåll bör regelbundet få rapporter och jämförelser med tidigare perioder samt jämförelser med andra enheter. Det ökar medvetenheten och ger incitament att minska matsvinnet. Mätningen behöver inte gå till på samma sätt i alla länder, utan det räcker om jämförelser kan göras inom varje land.

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom det skulle leda till ökad medvetenhet hos konsumenterna. Det skulle också ge incitament till minskat matsvinn. Rekommendationens resultat kan mätas på kort och lång sikt, vilket ger en viss motivation att minska matsvinnet.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 12

Ett obligatoriskt rapporteringssystem för öppenhet med belöningar och påföljder

Vi rekommenderar att ett rapporteringssystem (som särskilt liknar ISO-certifiering) inrättas för att fastställa specifika standarder för hela värdekedjan, däribland producenter, tillverkare, detaljhandlare, stormarknader, restauranger och hotell. En åtskillnad bör göras mellan stora och små eller medelstora företag, baserat på befintliga klassificeringar av företagsstorlek. Det bör utdömas påföljder om standarderna inte efterlevs och delas ut belöningar om företag överträffar dem. Det bör finnas ett relativt system för böter som står i proportion till överträdelsens allvar och företagets storlek. Belöningarna bör i första hand baseras på ett märkningssystem, t.ex. ABC-nivåer, eller eventuellt ekonomiska incitament, särskilt för små och medelstora företag. Oberoende externa revisorer måste ges i uppgift att utföra rapporteringen, i stället för företagen själva. Offentliga myndigheter på landsnivå (t.ex. ministerier eller tillsynsmyndigheter) ska ha ansvaret för att säkerställa genomförandet och övervakningen. Uppgifterna bör vara tillgängliga för allmänheten och möjliggöra ömsesidigt lärande. EU-kommissionen bör ha en övervakande och samordnande roll.

Motivering

Av öppenhetsskäl är det viktigt att uppgifter om märkningen är tillgängliga för dem som vill ha mer utförlig information än vad som presenteras på märkningen.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 13

EU-omfattande lagstiftning om kassering av osålda livsmedel – en strategi för ömsesidigt lärande i EU-länderna

Det måste säkerställas att livsmedelsprodukter används i olika faser innan de slängs. Att undvika matsvinn bör vara högsta prioritet, men om så inte är möjligt bör följande prioriteringsordning användas: mänsklig konsumtion, djurs konsumtion, biobränsle och kompostering. EU-länderna ansvarar själva för att den infrastruktur som krävs för att genomföra rekommendationen finns på plats. EU sätter upp ett övergripande mål om att minska matsvinnet med en viss procent. EU-länderna fastställer nationella standarder så att EU-målet uppnås gemensamt. EU-länderna kan genomföra frivilliga eller obligatoriska åtgärder som företagen ska efterleva. Minskningen måste vara kvantifierbar. Efter en pilotfas inriktad på stormarknader och anpassningar som görs med utgångspunkt i ömsesidigt lärande bör bästa praxis användas som en riktlinje för alla EU-länder.

Motivering

Det franska exemplet fungerar inte så vi behöver en bättre lösning, t.ex. en plattform som i Finland, där företag kan ladda upp information om livsmedel som riskerar att gå till spillo. En lag som förbjuder matsvinn måste vara allmänt formulerad, för att ta hänsyn till EU-ländernas olika kulturer.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 14

Öppenhet om matsvinn för synlighet och handling

Vi rekommenderar att alla aktörer i livsmedelskedjan, utom enskilda hushåll, ska vara skyldiga att mäta och rapportera öppet om hur de hanterar matsvinn. Behovet av nya alternativ för uppgiftsinsamling bör också framhållas ytterligare, och livsmedelsförluster i jordbrukssektorn bör inkluderas.

Dessutom bör det skapas differentierade incitament för att främja frivilliga avtal, för att hjälpa institutioner att inte en ledande roll. Korrigerande åtgärder är också viktiga och bör omfatta alla deltagare i livsmedelskedjan (utom enskilda hushåll).

EU bör utvärdera medlemsländernas befintliga rapporteringsstrukturer, incitament och korrigerande åtgärder, för att identifiera bästa praxis. Detta hjälper till att skapa en mer integrerad EU-ram som gör uppgifterna mer jämförbara.

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom medvetenhet om det nuvarande matsvinnet ligger till grund för ytterligare strategier, t.ex. incitament, innovativa frivilliga avtal och korrigerande mekanismer för att undvika matsvinn.

Ytterligare anmärkningar

Som incitament skulle man t.ex. kunna införa en EU-omfattande märkningsmetod som används inom ramen för marknadsföringsstrategier. Ett annat exempel skulle kunna vara lämplig ekonomisk ersättning för minskning av matsvinn.

REKOMMENDATION 15

Innovativa förpackningar och förpackningar endast vid behov

Vi rekommenderar att det görs ytterligare investeringar i vetenskaplig forskning om innovativa och alternativa hållbara förpackningsmetoder. Det hjälper till att öka livslängden, förbättra paketstorleken för att minska matsvinnet och öka livsmedelssäkerheten vid transporter. EU bör stödja detta ekonomiskt och politiskt genom lämpliga program som bl.a. inbegriper finansiering av nystartade företag och småskaliga innovativa aktörer. Dessutom rekommenderar vi att detaljhandlare som vill sälja livsmedel utan förpackningar får stöd, när det är möjligt att göra detta utan att äventyra livsmedelssäkerheten.

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom vi fortfarande är starkt beroende av förpackningar, särskilt för transporter och för att garantera livsmedelssäkerheten. Därför tror vi att stöd till innovation (forskning/nystartade företag) inom miljövänliga förpackningar kan vara fördelaktigt. Å ena sidan skulle en anpassning av förpackningsstorleken för färskvaror minska matsvinnet. Detta bör dock göras med hänsyn till risken för ökat förpackningsavfall (den forskning som nämns ovan bör syfta till att förhindra detta). Å andra sidan bör det erbjudas enskilda portioner som kunden kan köpa med sig i en egen, medhavd behållare (både för att minska matsvinn och andra typer av avfall). Om vi inrättar en struktur för miljövänliga förpackningar och infrastrukturen för detta anpassas kommer det i slutändan att leda till acceptans hos konsumenterna.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 16

En breddad definition av matsvinn för att rädda oskördade livsmedel

Vi rekommenderar att oskördade livsmedel inkluderas i EU:s definition av matsvinn. Vi vill också att jordbrukarna ska ha möjlighet att sälja produkter som inte är perfekta men som ändå går att äta. För att undvika livsmedelsförluster bör jordbrukarna få skyltar som anger att oskördade livsmedel får skördas av privata hushåll och icke-statliga organisationer.

Denna idé måste förmedlas till följande två grupper:

- Till medborgarna via den kampanj som förespråkas i rekommendation 20.
- Till jordbrukarna via EU-ländernas jordbruksministerier. De sistnämnda bör genomföra denna rekommendation i samordning med lokala kommuner och producentorganisationer.

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom det är orimligt att slösa bort ätbara livsmedel. Direktskörd bidrar till uppskattning för det arbete som jordbrukarna gör och uppvärderar de livsmedel som de producerar.

Ytterligare anmärkningar

En utmaning är att genomföra detta på ett sätt som inte skuldbelägger jordbrukarna.

REKOMMENDATION 17

Insatser för att få vuxna att bekämpa matsvinn

Vi rekommenderar att varje EU-land genomför ett program riktat till vuxna, för att öka deras medvetenhet och kunskap om kostnaderna med matsvinn och om fördelarna med att förebygga detta på nationell, regional och lokal nivå.

Programmet bör baseras på bästa tillgängliga data (rekommendation 5) för att understryka hur brådskande problemet är. I programmet bör det ingå appar (rekommendation 18), kampanjer (rekommendationerna 4 och 20), fortbildning för anställda i livsmedelsbranschen, interna utbildningar för yrkesverksamma samt dokumentärer och tv-program i ämnet. Exempelvis kan man skapa korta reklamfilmer som visar fördelarna med att återanvända livsmedel, sprida idén om att äta rester på söndagarna eller involvera tv-stationerna genom lekprogram där unga vuxna tävlar i matlagning.

Det är viktigt att informera människor om de ekonomiska och miljömässiga fördelarna med att ta tillvara på livsmedel genom enkla meddelanden eller "nudging".

Viktiga kanaler för informationsspridning skulle kunna vara medier, särskilt public service-kanaler i radio och tv, tryckta medier, sociala medier, offentliga institutioner, museer och detaljhandlare. Befintliga EU-institutioner skulle kunna ta fram resurser för att stödja EU-länderna (t.ex. Europeiska historiens hus).

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom de rekommendationer som rör utbildning av barn inte räcker till: det behövs även åtgärder med en omedelbar kortsiktig effekt på den generation som för närvarande hanterar inköp och matlagning.

Ytterligare anmärkningar

En fördel är att nudging i stormarknader för att förebygga matsvinn kan verka som en motvikt mot den marknadsföring som får människor att köpa för mycket.

REKOMMENDATION 18

Undervisning om näringslära och hållbara livsmedel i grundskolan och gymnasiet

Vi rekommenderar att hållbara livsmedel och näringslära inkluderas i läroplanerna för grundskolan och gymnasiet, antingen genom att man skapar nya obligatoriska fristående kurser – vilket redan finns i vissa länder – och/eller genom att de görs till en del av befintliga obligatoriska ämnen. Denna rekommendation syftar till att göra eleverna mer medvetna om matsvinn genom diskussioner om socioekonomiska värden, hållbar produktion och konsumtion, shoppingvanor, hushållsekonomi och praktiska erfarenheter som för skolor och lantgårdar närmare varandra. För att denna rekommendation ska kunna genomföras förväntar vi oss att EU gör två saker: För det första behövs en medvetandehöjande kampanj med flera parter för att uppmärksamma denna fråga (rekommendation 20). För det andra måste lärare ges stöd genom fortbildning och pedagogiskt utbyte och material, med användning av befintliga nätverk och beprövad bästa praxis. Vi är medvetna om att dessa förändringar kan ta tid att genomföra, men det är viktigt att redan nu anordna temadagar/temaveckor om matsvinn i skolorna, med deltagande av olika samhällsaktörer (rekommendation 21).

Motivering

Matsvinn är ett tecken på bredare systemiska problem som rör EU-invånarnas nuvarande produktion, inköp och konsumtion av livsmedel. Därför måste alla pedagogiska åtgärder gå utöver matsvinn och även ta hänsyn till värderingar och till hur vi vill att framtidens produktion och konsumtion ska se ut i Europa. Utbildning är en nationell behörighet och varje EU-land har olika läroplaner. Vi är medvetna om dessa skillnader men vi uppmuntrar trots detta EU att främja ambitiösa åtgärder, med nya och/eller befintliga skolämnen som geografi eller ekonomi.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 19

Spridning av och stöd till appar och plattformar för livsmedelsdelning mellan konsumenter

Vi rekommenderar att EU främjar och stöder befintliga appar och plattformar, t.ex. Olio eller FoodSharing.de. De verktyg som främjas måste uppfylla vissa grundläggande kriterier och bedömas utifrån följande faktorer: användarvänlighet, databasens omfattning, oberoende, förmåga att anpassas till lokala förhållanden och den faktiska effekten på matsvinn. Både EU och nationella och regionala myndigheter måste aktivt främja de mest lovande befintliga verktygen och stödja – främst ekonomiskt men även på andra sätt – deras utveckling och underhåll genom sina olika forsknings-, åtgärds- och finansieringsprogram. Offentliga medel bör användas för att främja kvalitativ och neutral information som är fri från reklam.

Motivering

Det finns många appar som kopplar samman olika aktörer, såsom företag med konsumenter, eller konsumenter med konsumenter. Några av dessa verktyg kan ha lyckats koppla samman konsumenter med varandra och hjälpa dem att rädda livsmedel. De verkar dock ha en begränsad geografisk täckning, eller så är de inte tillräckligt kända bland invånarna i EU. Vi anser att det är viktigt att EU och medlemsländerna aktivt stöder tekniska innovationer med stor genomslagskraft och lämnar dörren öppen för nya idéer och innovationer att växa fram och bli hållbara på lång sikt.

Ytterligare anmärkningar

REKOMMENDATION 20

Spara mat, spara pengar: en europeisk kampanj mot matsvinn i samarbete med livsmedelshandlare fyra helger per år

Vi rekommenderar att EU samordnar en kampanj med fokus på livsmedelsbutiker (livsmedelshandlare, stormarknader, mindre butiker) i EU-länderna. Kampanjen skulle äga rum under fyra helger varje år och ha temat "spara mat, spara pengar". Det skulle vara upp till de olika länderna att välja helger för genomförandet. Datum bör väljas för att i möjligaste mån öka medvetenheten om vanor kring matinköp (t.ex. vid tiden kring nationella eller kulturella högtider) och säsongsvariationer (t.ex. vid skördetid). Kampanjen skulle vara ett initiativ från EU, som skulle ta fram en gemensam visuell design (samma logotyp, färgkod osv.) för alla EU-länder. Kampanjen skulle sedan genomföras på nationell nivå och anpassas till varje lands särdrag, kalender, matvanor osv.

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom det är viktigt att göra medborgarna mer medvetna om matsvinn. Än så länge finns bara FN:s internationella matsvinnsdag, som är okänd bland allmänheten och försvinner i mängden av olika internationella dagar. Det nya evenemanget skulle pågå under fyra helger per år. Det skulle göra frågan mer synlig bland EU-invånarna, och formen, med flera helger under året, skulle vara mer effektiv än en enda dag. Det skulle också vara ett sätt att skilja det europeiska evenemanget från andra internationella dagar.

Ytterligare anmärkningar

- En fördel med vår rekommendation är att det skulle göra EU-invånarna mer medvetna om inköp och konsumtion av livsmedel samt om val av säsongsbetonade livsmedel som ett sätt att undvika matsvinn. En kampanj som genomförs fyra helger om året skulle göra de budskap som förmedlas till allmänheten mer regelbundna. En annan fördel skulle vara möjligheten att samarbeta med livsmedelshandlare genom kampanjen och engagera dem i kampen mot matsvinn.
- Bland utmaningarna finns frågan om hur man får livsmedelshandlare/livsmedelsbutiker att delta i evenemanget. Eftersom handlarnas mål är att sälja så mycket som möjligt, kan en del av dem vara ovilliga att uppmuntra människor att konsumera mindre mat eller ändra sina konsumtionsvanor. Å andra sidan är syftet med alla butiker, inklusive de som säljer livsmedel, att gå med vinst. Därför skulle de eventuellt kunna betrakta kampanjen som ett sätt att bättra på sin image som en aktör som bekämpar matsvinn. En annan utmaning har att göra med EU-ländernas särdrag och olika kalendrar: vissa länder firar inte jul, eller firar jul på olika dagar, och helgdagar kan skilja sig åt från ett land till ett annat.
- Annan information om hur rekommendationen skulle genomföras:
 - * Använd många olika källor för kampanjen mot matsvinn i samarbete med livsmedelshandlare: traditionella medier (tv, dagstidningar), sociala medier, lokala influerare, reklam. Ta tillfället i akt under de fyra helgerna att genomföra en slagkraftig kampanj mot matsvinn.
 - * Under dessa helger bör EU sprida information om de livsmedelshandlare som redan har organiserat och utvecklat initiativ mot matsvinn. EU bör stödja dessa befintliga initiativ och sprida information om god praxis och ett positivt narrativ. Vi bör inte lyfta fram chockerande budskap, utan sätta fokus på positiva erfarenheter.
 - * Anordna en uppföljning och utvärdering av de fyra helgerna för att förbättra kampanjen och nå ut till fler människor varje år.

REKOMMENDATION 21

"Stoppa matsvinnet": matsvinnsvvecka i skolorna

Vi rekommenderar att man anordnar en temavecka om matsvinn i skolorna, för att göra yngre barn och tonåringar mer medvetna om denna fråga. Veckan skulle utformas på olika sätt och ha olika innehåll beroende på elevernas ålder. I grundskolan och för yngre barn bör man lägga tonvikten vid att öka medvetenheten genom lekar. EU-kommissionen skulle skapa och distribuera en verktygslåda för skolor och lärare på samtliga EU-språk, med information om hur man kan öka medvetenheten om matsvinn i skolorna och hur man kan diskutera och organisera aktiviteter på detta tema i samband med den egna undervisningen. Verktygslådan skulle innehålla riktlinjer med förslag på aktiviteter för att undvika att skapa en alltför stor börda för lärarna. Den bör tillhandahållas online och vara enkel att komma åt. Yngre elever skulle belönas med ett intyg (med EU-logotypen). Länderna skulle genomföra veckan på ett sätt som är anpassat till deras respektive utbildningssystem och läsårets utformning. Skolorna skulle själva få bestämma vilka aktiviteter de vill genomföra under veckan, med hjälp av verktygslådan för lärare.

Motivering

Barn bör lära sig att sätta värde på mat, hur mat produceras och hur lång tid produktionen tar. Det är viktigt att medvetenhet skapas i en tidig ålder. Denna typ av evenemang kan också nå föräldrar via barn och tonåringar, eftersom eleverna berättar för sina föräldrar om vad de har gjort i skolan när de kommer hem.

Ytterligare anmärkningar

- En fördel är att barn får lära sig att sätta värde på mat, hur mat produceras och hur lång tid produktionen tar. Det är viktigt att börja skapa medvetenhet tidigt. En annan fördel är att denna typ av evenemang gör det möjligt att nå föräldrar genom barn och tonåringar, eftersom eleverna berättar för sina föräldrar om vad de har gjort i skolan när de kommer hem.
- En av utmaningarna ligger i att undvika att skapa en alltför stor börda för lärare när det gäller att utforma aktiviteter och komma på idéer. Därför är det mycket viktigt att tillhandahålla en ram eller riktlinjer med föreslagna aktiviteter, så att alla elever i alla skolor får dra nytta av detta initiativ.

REKOMMENDATION 22

Konsumentupplysning för minskat matsvinn: bearbetning, förvaring och återanvändning av livsmedel före och efter produktens utgångsdatum

("sista förbrukningsdag" är den sista dag då en produkt kan konsumeras på ett säkert sätt; "bäst före" anger fram till vilken dag produktens kvalitet är som bäst)

Vi rekommenderar att man använder informationsverktyg för att upplysa och ge konsumenterna förmågan (tillbaka) att bedöma om en produkt verkligen har blivit för gammal. För att göra konsumenterna mer medvetna om livsmedlens användning vill vi att märkningen med bäst före-datum görs mer synlig, genom att anges på samma plats på alla produkter och med större teckenstorlek. Dessutom vill vi att en QR-kod (eller en streckkod) anges direkt på produkters etiketter. Vad är syftet med detta? Att förmedla information om de bästa sätten att bevara produkter, att avgöra (genom smak och lukt) om de fortfarande är ätbara och att ge tillagningstips för att omvandla produkter (exempel på anpassade recept). Vi anser att producenterna är de som är bäst lämpade att formalisera den information som ges via QR-koden. När det gäller omärkta produkter som frukt och grönsaker bör QR-koden anges där produkterna säljs för att undvika onödiga förpackningar. För att informationen ska vara tillgänglig för alla vill vi inte bara satsa på digital teknik. Vi vill även att informationen ska finnas tillgänglig i pappersform (t.ex. informationsbroschyrer i stormarknader).

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom vi tror att det kan motivera konsumenterna att ta större ansvar för sin livsmedelshantering. Att komplettera informationen på produkter kan ge konsumenterna större förståelse för hur utgångsdatum fungerar. Det är också en möjlighet att rätta till "missuppfattningar" eller minska människors rädsla för att bli sjuka efter utgångsdatumet. Vi vet att producenterna är försiktiga med bäst före-datum för att skydda sig själva. I själva verket kan produkter konsumeras efter detta datum. Vi ifrågasätter inte vikten av att ange ett bäst före-datum. Faktum är att det är ett viktigt tecken på färskhet.

Ytterligare anmärkningar

En fördel är att vi fokuserar på märkning för att informera konsumenterna på bästa möjliga sätt om fördelarna för plånboken och miljön. Vår slogan är en perfekt sammanfattning av denna idé: "Köp med förnuftet och spara pengar." För att uppmärksamma konsumenterna på denna nya informationskälla föreslår vi att man genomför en omfattande informationskampanj för att förklara målet med det nya verktyget.

REKOMMENDATION 23

Standarder för detaljhandeln om försäljning av produkter med kort utgångsdatum

Vi rekommenderar att inköp av produkter med kort utgångsdatum omvärderas, genom att företag uppmanas att anta en strategi för att hantera dessa produkter och få konsumenterna att värdera dem högre. Hushållens uppfattning om dessa produkter behöver förändras, så att de inte bara anses lämpliga för en del av befolkningen. Denna strategi består av flera delar:

- Införande av ett EU-omfattande regelverk om inrättande av avdelningar för dessa produkter som gör dem lätta att komma åt och se när man kommer in i butiken, med målet att förbättra konsumtionsvanorna hos alla, oavsett inkomst.
- Utveckling av en kommunikationsstrategi som lyfter fram "sunt förnuft" och produkternas värde samt ansvarsfulla inköpsstrategier (aspekter som främjar överkonsumtion bör inte ges störst tonvikt i kommunikationen).
- Uppmuntran till detaljhandlare att anpassa sin policy och att placera nya produkter med kort utgångsdatum på hyllorna vid de tider då flest personer gör sina inköp (anpassat till konsumenternas vanor i de olika länderna).

Motivering

Vi rekommenderar detta eftersom det stärker många butikers befintliga policy och standardiserar "god praxis" på europeisk nivå. Gruppen ägnar särskild uppmärksamhet åt den positiva effekten av att göra dessa åtgärder allmänt vedertagna, vilket skulle förändra bilden av lågprisprodukter (inte bara för hushållen utan för hela befolkningen).

Ytterligare anmärkningar

Denna rekommendation är ett sätt att öka företagets engagemang för hållbara metoder. Det kan i själva verket göra konsumenterna mer lojala. Det finns dock vissa utmaningar när det gäller att omsätta denna rekommendation i praktiken:

- För hushållen: att vara mer flexibel och anpassa veckomenyn till de produkter som finns tillgängliga.
- För handlarna: att utbilda personalen och införa denna nya policy i praktiken.
- För befolkningen i stort: att motverka missuppfattningar och ändra konsumenternas intryck av dessa produkter, som visserligen har ett lågt pris men som först och främst handlar om att undvika osålda varor.